

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

TILINTARKASTUSYHTEISÖ BDO OY:N JA KHT HANNU RIIPIN TOIMINTA POHJOLA-NORDEN RY:N TILIKAUSIEN 2015-2020 TILINTARKASTUKSISSA

Tilintarkastuslautakunnan päätös 7.11.2023

Päätöksen diaarinumero: PRH/1841/10000/2021

Asian vireilletulo

Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonta on oma-aloitteisesti aloittanut tutkinnan tilintarkastusyhteisö BDO Oy:n ja KHT Hannu Riipin toiminnasta Pohjola-Norden ry:n tilikausien 2015-2020 tilintarkastuksista.

Tilintarkastusvalvonnan selvityspyynnöt

Tilintarkastusvalvonta on lähettänyt 27.8.2021 päivätyn selvityspyynnön KHT Hannu Riipille ja tilintarkastusyhteisö BDO Oy:lle. Riippiä on pyydetty toimittamaan tilintarkastusvalvonnalle tilikausien 2015-2020 työpaperit ja antamaan selvitys toiminnastaan yhdistyksen tilintarkastajana liittyen julkisuudessa esillä olleisiin yhdistyksen varoihin kohdistuneista kavallusepäilyistä tilikausien 2015-2019 aikana.

Tilintarkastusyhteisö BDO Oy:ltä pyydettiin selvitystä, miten tilintarkastusyhteisö on valvonut päävastuullisen tilintarkastajan toimintaa kyseisten tilintarkastustoimeksiantojen suorittamisessa ja miten tilintarkastusyhteisö on varmistanut, että toimeksiantojen hoitamiseen on ollut riittävät ja asianmukaiset resurssit.

Riipille on lähetetty lisäksi 20.10.2022 päivätty lisäselvityspyyntö. Selvityspyyntö sisälsi kahdeksan asiakokonaisuutta:

- 1) Yhdistyksen toimintaan liittyvät mahdolliset varojen väärinkäytökset
- 2) Pääsihteerin autoetu ja hänelle maksetut kilometrikorvaukset sekä päivärahat
- 3) Annettujen avustusten ja toimintatukien tarkastaminen
- 4) Pohjola-Norden ry:n talousarvion ja toiminnan taloudellisen toteutuman välinen vertailu
- 5) Tilintarkastuspöytäkirjojen ja muistioiden tiedoksianto sekä muut toimenpiteet
- 6) Tilikaudelta 2020 annettu tilintarkastuskertomus
- 7) Päiväämättömät tilinpäätösten allekirjoitukset
- 8) Tilikauden 2015 tilintarkastustoimenpiteiden ajallinen toteutus

Tilintarkastajan selvitys

Riippi on antanut tilintarkastusvalvonnan 27.8.2021 päivättyyn selvityspyyntöön 17.9.2021 päivätyn vastineen, johon hän on liittänyt tilikausien 2015-2018 tilintarkastusdokumentaationsa. Tilikausien 2019 ja 2020 tilintarkastusdokumentaation Riippi on toimittanut tilintarkastusvalvonnalle 15.10.2021.

Kirjallisessa selvityksessään Riippi kertoo toimineensa yhdistyksen tilintarkastajana tilikaudesta 2010 alkaen ja päävastuullisena tilintarkastajana tilikaudesta 2011 alkaen. Toimeksiantojen riskiluokitus on ollut vuosittain normaali eli toimeksiantoihin ei ole tunnistettu kohdistuneen mitään erityisiä riskejä. Tilintarkastuksissa on ollut käytettävissä riittävä määrä avustavia tarkastajia.

Tilikauden 2019 tarkastusmäärää lisäsi yhdistyksessä ollut verotarkastus ja tilikauden 2020 tarkastusmäärää lisäsi olennaisesti väärinkäytösepäilyt. Riippi osallistui yhdistyksen liittokokoukseen toukokuussa 2021, jossa oli yhtenä asiana esillä yhdistyksessä ja tukisäätiössä todetut epäillyt väärinkäytökset. Samoihin aikoihin paljastui, että yhdistyksen nimissä oli ollut jo vuodesta 2013 alkaen Aktiassa avattu pankkitili, jota ei ollut yhdistyksen kirjanpidossa ja jota entinen pääsihteeri oli käyttänyt väärinkäytöksiensä pääasiallisena tekovälineenä. Riippi eivätkä muut tilintarkastustiimin jäsenet olleet tietoisia mainitun tilin olemassaolosta ennen kesää 2021. Riippi katsoo toimineensa tilintarkastajana huolellisesti ja normaalien tilintarkastustoimenpiteiden perusteella ei ole voinut huomata väärinkäytöksiä.

Riippi on toimittanut 8.11.2021 tilintarkastusvalvonnalle lisäselvityksen, jossa hän on viitannut poliisille antamaansa todistajan lausuntoon 18.10.2021. Lisäselvityksessään Riippi toteaa, että yhdistykselle avatun kirjanpidon ulkopuolisen pankkitilin osalta ei ole olemassa yhdistyksen hallituksen pöytäkirjattua päätöstä, vaan sen on tehnyt työvaliokunta.

Riippi on antanut tilintarkastusvalvonnan 20.10.2022 päivättyyn lisäselvityspyyntöön 1.12.2022 päivätyn vastineen. Vastineessaan Riippi tuo esille muun muassa seuraavaa.

Yhdistyksen toimintaan liittyvät mahdolliset varojen väärinkäytökset

Tilikausittain on tarkastettu muistiotositteet ja jaksotukset. Kirjanpidon pää- ja päiväkirjojen analyysin perusteella ei ollut havaittu tilikauden aikana olennaisia/poikkeuksellisia muistiokirjauksia muutoin kuin tilinpäätöshetkellä (tilikaudet 2015, 2017, 2018 ja 2019). Yhdistyksen, tukisäätiön ja nuorisoliiton väliset tasesaldot on täsmäytetty osana tilinpäätöstarkastusta (tilikaudet 2015, 2017, 2018 ja 2019). Tilikausien 2015-2019 tilintarkastusten yhteydessä on saatu johdon vahvistuskirjeet, joissa ei ole ollut mitään väärinkäytöksiin viittaavaa. Tilikaudelta 2020 on tarkastettu muistiotositteita koko tilikaudelta, kartoitettu johdon arvioita sisältäneet erät ja kertaluonteiset liiketapahtumat. Myös lähipiirisuhteet on kartoitettu ja käyty läpi lähipiiritapahtumien asianmukaisuus.

Pääsihteerin autoetu ja hänelle maksetut kilometrikorvaukset sekä päivärahat

Pääsihteerin käytössä olleiden leasingautojen leasingsopimuksia (24.1.2017 ja 11.1.2019) ei ole tarkastettu. Yhdistyksen kirjanpitoon merkittyjä autoliikkeen laskuja leasingvuokrasta ei ole tarkastettu. Riipin tiedossa ei ole ollut, että yhdistyksellä on ollut käytössä auto, eivätkä siihen liittyvät kulut ole tulleet esille tai valikoituneet tilintarkastuksissa tehtyihin otoksiin minään vuonna. Pääsihteerin työsopimuksissa ei ollut mainittu muita luontaisetuja kuin puhelin- ja lounas/kulttuuriseteliedut. Maksettuja päivärahoja ja kilometrikorvauksia ei ole tarkastettu minään vuonna, koska niiden määrä on jäänyt jokaisena vuonna alle työskentelyolennaisuuden (pois lukien kilometrikorvaukset vuonna 2015, jolloin tehdyn riskiarvion perusteella niitä ei tarkastettu). Matkakuluja on tarkastettu pistokokeellisesti tilikausien 2016 ja 2019 tilintarkastuksissa (kaksi laskua tarkastettu kummankin tilikauden tilintarkastuksessa).

Auton leasing-kulut olisi tullut kirjata yhdistyksen kirjanpidossa erilliselle leasing- tai autokulujen tilille, mutta ne oli sisällytetty matkakulujen tilille tilikausina 2015-2017. Tilikaudesta 2018 alkaen ne on kirjattu omalle tilille, mutta käytössä olleesta autosta ei ollut pidätetty keneltäkään luontaisetua.

Annettujen avustusten ja toimintatukien tarkastaminen

Hallituksen kokouspöytäkirjat ja vuosikokouspöytäkirjat on kopioitu työpapereihin, mutta ei niihin kuuluvia liitteitä. Poikkeuksena tästä on hallituksen kokouspöytäkirjat tilikaudelta 2016, joita ei ollut kopioitu työpapereihin. Tilikaudelta 2017 on kopioitu työpapereihin myös pöytäkirjojen liitteet. Pöytäkirjat on tarkastettu ja todettu yhdistyksen toimineen olennaisilta osin päätösten mukaisesti. Pöytäkirjojen tarkastuksia koskevat havainnot on dokumentoitu työpapereihin lukuun ottamatta tilikautta 2018.

Pääkirjan läpikäynnin yhteydessä on pistokokein tarkastettu annettuja avustuksia ja avustusten loppusummit pääkirjatilin saldoin ja todettu niiden vastaavan hallituksen tekemiä avustuspäätöksiä. Suurin osa annetuista toimintatuista on ollut pieniä ja alle olennaisuusrajan, jonka takia niitä ei ole tarkastettu.

Pohjola-Norden ry:n talousarvion ja toiminnan taloudellisen toteutuman välinen vertailu

Hallinnon tarkastuksessa on vuosittain todettu, että hallitus on käsitellyt ja hyväksynyt talousarvion ja toimintasuunnitelman, jonka liittokokous on myöhemmin hyväksynyt. Vuosittain on myös todettu, että hallitus on käsitellyt kokouksissaan yhdistyksen talousasioita. Varsinaisia talousarviopoikkeamia ei ollut yhdistyksessä laadittu.

Tilintarkastuspöytäkirjojen ja muistioden tiedoksianto sekä muut toimenpiteet

14.5.2018 ja 12.10.2020 päivätyt tilintarkastuspöytäkirjat on lähetetty sähköpostitse pääsihteerille, talouspäälikölle ja kirjanpitäjälle. Niitä ei ole annettu tiedoksi hallituksen puheenjohtajalle. 29.5.2021 pöytäkirja on luovutettu BDO Oy:n toimistolla talouspäälikölle ja lähetetty tiedoksi sähköpostite vt. pääsihteerille (myös hallituksen jäsen), joka on toimittanut sen edelleen muille hallituksen jäsenille.

Muistio 11.4.2016 on toimitettu sähköpostitse pääsihteerille ja talouspäälikölle sekä annettu tiedoksi myös kirjanpitäjälle.

Muistio 28.4.2017 on annettu allekirjoituspäivänä pääsihteerille ja talouspäälikölle. Sen sisältö on annettu tiedoksi myös hallituksen entiselle jäsenelle, joka oli pyytänyt tilintarkastajia tarkastamaan johtajasopimuksessa olleen sponsorituloehdon. Muistio on saatettu myös hallituksen puheenjohtajan ja sitä kautta koko hallituksen tietoon.

Muistio 2.5.2019 on toimitettu sähköpostitse pääsihteerille ja talouspäälikölle ja se on mennyt tiedoksi myös kirjanpitäjälle.

Riipin mukaan tilintarkastuspöytäkirjojen ja muistioden käsittelystä ei löydy mainintoja yhdistyksen pöytäkirjoissa, mutta korjaavia toimenpiteitä on esille nostetuissa asioissa tehty.

Tilikaudelta 2020 annettu tilintarkastuskertomus

29.5.2021 päivätyssä tilintarkastuskertomuksessa ei ole otettu esille yhdistyksen toiminnassa myöhemmin havaittuja väärinkäytösepäilyjä. Asiassa tehty oikeudellinen selvitys oli vielä tuossa vaiheessa kesken ja yhdistyksen toimintaan kohdistuneet mahdolliset väärinkäytökset eivät olleet rahasummiltaan niin olennaisia, että niistä olisi tullut mainita tilintarkastuskertomuksessa. Myöskään tilintarkastuspöytäkirjaa ei pidetty tarpeellisena, koska yhdistyksen hallituksella oli jo tuossa vaiheessa tiedossa oikeudellisen selvityksen luonnos. Yhdistyksen vuosikokouksessa 29.5.2021 hallituksen puheenjohtaja toi esille, että pääsihteerin irtisanomiselle oli perusteet olemassa, mutta pääsihteeri pyysi itse eroa tehtävästään. Epäilyistä väärinkäytöksistä ja pääsihteerin irtisanoutumisesta ei ollut mitään tietoja yhdistyksen tilinpäätöksen liitetiedoissa tai toimintakertomuksessa, koska hallitus oli päättänyt tiedottaa asiasta vasta vuosikokouksessa. Julkisuudessa asiasta oli runsaasti kirjoittelua keväällä 2021, mutta väärinkäytöksiä koskevat selvitykset valmistuivat vain lyhyen aikaa ennen kuin vuosikokous pidettiin.

Päiväämättömät tilinpäätösten allekirjoitukset

Tilikaudelta 2015 laaditusta tilinpäätöksestä puuttuneesta päiväyksestä ei ole huomautettu, mutta on todettu yhdistyksen hallituksen hyväksyneen tilinpäätöksen kokouksessaan 16.3.2016. Tilikaudelta 2019 laaditussa tilinpäätöksessä on hallituksen jäsenten sähköiset allekirjoitukset aikavälillä 6-9.10.2020, mutta puheenjohtajan allekirjoitus puuttuu. Tilikaudelta 2020 laaditussa tilinpäätöksessä on sähköiset allekirjoitukset, mutta toimintakertomukseen ei ole tullut allekirjoitusmerkintää. Tilikaudelta 2020 annetussa tilintarkastuspöytäkirjassa on raportoitu, että allekirjoitussivulta on puuttunut yksilöity allekirjoituksen kohde ja viitattu kirjanpitolain 3 luvun 7 §:n säännökseen, jonka mukaan hallituksen tulee hyväksyä tilinpäätös ja toimintakertomus päivätyllä allekirjoituksella.

Tilikauden 2015 tilintarkastustoimenpiteiden ajallinen toteutus

Riipin mukaan tilikauteen 2015 kohdistuneet kaikki tilintarkastustoimenpiteet on tehty 1.1.2016 jälkeen.

Tilintarkastusyhteisön selvitys

Tilintarkastusyhteisö BDO Oy on antanut tilintarkastusvalvonnan 27.8.2021 päivätyn selvityspyyntöön 20.9.2021 päivätyn vastineen, jossa todetaan muun muassa seuraavaa.

BDO Oy suorittaa tilintarkastajiensa sisäistä laadunvalvontaa kolmen vuoden välein ja Riippi on ollut laaduntarkastuksen kohteena vuonna 2016 ja kansainvälisen BDO Globalin laadunvalvonnan kohteena vuonna 2019. Selvityspyynnön kohteena olevien tilintarkastustoimeksiantojen osalta ei Riipin toimintaa ole erityisesti valvottu. Riipillä olisi ollut tarvittaessa mahdollisuus ottaa yhteyttä yhtiön laaturyhmään asiantuntijatuen saamiseksi. Toimeksiantojen riskiluokitus on ollut vuosina 2015-2020 normaali eikä niihin ole tunnistettu kohdistuneen mitään erityisiä riskejä. BDO Oy on osoittanut tarkastustoimeksiantojen hoitamiseen riittävän määrän avustavia tarkastajia, joiden osaamiseen ja kokemukseen on kiinnitetty huomiota. Riippi on yhdistyksen päävastuullisena tilintarkastajana ollut vastuussa kohteen tarkastustiimin asianmukaisesta resursoinnista. Riippi on kokenut KHT-tilintarkastaja ja BDO Oy:n osakas, hän on toiminut Pohjola-Norden ry:n päävastuullisena tilintarkastajana vuodesta 2011 alkaen, ja hänellä on ollut sellainen ammattitaito ja asema tilintarkastusyhteisössä, että hän on pystynyt huolehtimaan toimeksiantojen riittävästä resursoinnista (laajuus ja ammattitaito). Toimeksiannoissa on ollut käytössä BDO:n globaali tilintarkastustyökalu (APT) tai työohjelma, jotka osaltaan varmistavat tilintarkastusprosessin toteuttamisen ja dokumentoinnin kansainvälisten tilintarkastusstandardien (ISA) keskeisten periaatteiden mukaisesti.

Ratkaisu

Tilintarkastuslautakunta antaa KHT Hannu Riipille huomautuksen. Tilintarkastusyhteisö BDO Oy:n toiminta ei anna aihetta seuraamuksen määräämiseen.

Perustelut

Suoritettut tilintarkastukset ja raportointi tilikausilta 2015–2020

BDO Oy:n päävastuullinen tilintarkastaja KHT Hannu Riippi on antanut yhdistyksen tilikausien 2015-2020 tilintarkastuksista tilintarkastusyhteisö BDO Oy:n nimissä tilintarkastuskertomukset, jotka on päivätty 11.4.2016 (tilikausi 2015), 28.4.2017 (tilikausi 2016), 14.5.2018 (tilikausi 2017), 2.5.2019 (tilikausi 2018), 12.10.2020 (tilikausi 2019) ja 29.5.2021 (tilikausi 2020). Tilikaudelta 2019 annetussa tilintarkastuskertomuksessa on huomautettu tilinpäätöksen valmistuneen kirjanpitolain 3 luvun 6 §:n määräaikaan noudattaen. Tässä lienee kirjoitusvirhe, sillä mitä ilmeisimmin tarkoitus on ollut huomauttaa tilinpäätöksen myöhästymisestä. Asia ilmenee tilintarkastajan työpapereista ja siitä on huomautettu tilikaudelta 2019 annetussa tilintarkastuspöytäkirjassa. Muutoin kaikki annetut tilintarkastuskertomukset ovat olleet vakioimuotoisia.

Tilikaudelta 2015 annetussa, 11.4.2016 päivätyssä muistiossa on tuotu esille, että yhdistyksen olisi suositeltavaa poistaa käytöstä kaksi pankkitiliä, joita ei ollut juurikaan käytetty tilikauden aikana.

Tilikaudelta 2016 annetussa, 28.4.2017 päivätyssä muistiossa on todettu, että pääsihteerin palkkaan liittyvä, uusia sponsorituloja koskevan ehdon täyttyminen 100.000 euroa ei käy yksiselitteisesti ilmi yhdistyksen kirjanpidosta. Riippi on suositellut asian käsittelyä yhdistyksen hallituksen kokouksessa sen varmistamiseksi, että palkka on maksettu johtajasopimuksen mukaisesti. Lisäksi on kerrottu, että siirtosaamisissa olevan työeläkesaatavan oikeellisuudesta ei ole voitu varmistua, kun ei ollut saatu käyttöön eläkevakuutusyhtiöltä tullutta tasaustilaskua.

Tilikaudelta 2017 annetussa, 14.5.2018 päivätyssä tilintarkastuspöytäkirjassa on todettu, että pääsihteerin palkkaan liittyvä, uusia sponsorituloja koskevan ehdon täyttyminen 100.000 euroa ei käy yksiselitteisesti ilmi yhdistyksen kirjanpidosta. Riippi on suositellut johtajasopimuksen muuttamista tai asian käsittelyä yhdistyksen hallituksessa sen varmistamiseksi, että palkka on maksettu johtajasopimuksen mukaisesti.

Tilikaudelta 2018 annetussa, 2.5.2019 päivätyssä muistiossa on todettu, että yhdistyksellä on tilikauden aikana kertyneitä myyntisaamisia 74.550,62 euroa, joista suuri osa on yli kolme kuukautta erääntyneitä saatavia. Yhdistyksen tulee tarkastaa, ovatko alas kirjattavia kuluja.

Tilikaudelta 2019 annetussa, 12.10.2020 päivätyssä tilintarkastuspöytäkirjassa on esitetty seuraavat huomautukset:

- Yli vuoden vanhoja myyntisaamisia on yhteensä 14.997,00 euroa. Tulee tarkastaa, mikäli ovat alas kirjattavia kuluja.
- Toimitetuista hallituksen kokousten pöytäkirjoista puuttuu allekirjoitukset. Tulee allekirjoittaa.
- Tarkastetuissa ostolaskuissa ei näkynyt asianmukaisia hyväksyntöjä. Suosittelemme jatkossa dokumentoimaan kuka hyväksynyt laskut.
- Yhdistyksen hallituksen on huolehdittava siitä, että tilinpäätös valmistuisi jatkossa säädettyjen määräaikaisten sisällä.

Tilikaudelta 2020 annetussa, 29.5.2021 päivätyssä tilintarkastuspöytäkirjassa on esitetty seuraavat huomautukset:

- Taseen 31.12.2020 myyntisaatavien saldo 21.094,97 euroa koostui kokonaisuudessaan yli 12 kuukautta erääntyneistä myyntilaskuista, joista osa on jo useita vuosia vanhoja. Kirjanpitolain 5 luvun 2 §:n mukaan saatavat tulisi arvostaa enintään todennäköiseen arvoonsa. Suosittelemme, että yli 12 kuukautta erääntyneistä myyntisaatavista tulisi tehdä kirjanpidossa luottotappiovaraus.
- Toimitetusta liiton vuosikokouksen 16.10.2020 pöytäkirjasta puuttui allekirjoitukset. Suosittelemme, että pöytäkirjat allekirjoitettaisiin ajan tasaisesti ilman aiheetonta viivettä.
- Tarkastetuissa ostolaskuissa ei näkynyt asianmukaisia hyväksyntöjä. Suosittelemme jatkossa dokumentoimaan kuka hyväksynyt laskut.
- Tilinpäätöksen 31.12.2020 oli sisällytetty satunnaisiin eriin 170.000 euron saadut yleisavustukset. Valtioneuvoston asetuksen pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista liitteen IV mukaan ne tulee esittää erässä sijoitus- ja rahoitustoiminta. Suosittelemme, että asia huomioidaan seuraavaa tilinpäätöstä laadittaessa.
- Tilinpäätöksen 31.12.2020 allekirjoitussivulla ei oltu yksilöity allekirjoituksen kohdetta. Kirjanpitolain 3 luvun 7 §:n mukaan hallituksen tulee hyväksyä tilinpäätös ja toimintakertomus päivätyllä allekirjoituksella. Suosittelemme, että seuraavaa tilinpäätöstä laadittaessa tilinpäätöksen allekirjoitussivu otsikoidaan ”Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset.”

Tilintarkastuslautakunnan käsittelyssä tehdyt havainnot

1. Yhdistyksen toimintaan liittyvät mahdolliset varojen väärinkäytökset

Yhdistyksen sääntöjen 8 §:n mukaan hallituksen tulee nimetä pääsihteeri johtamaan keskustoimistoa. Pääsihteeri on ollut työsuhteessa yhdistykseen ja yhdistyksen hallitus on myöntänyt hänelle kokouksessaan 1/2015 (4.3.2015) yhdistyksen nimenkirjoitusoikeuden, tilinkäyttöoikeudet yhdistyksen pankkitileihin ja valtuuttanut hänen hankkimaan käyttöönsä luottokortti yhdistyksen nimiin. Pääsihteerillä on ollut siten mahdollisuus päättää yhdistyksen taloudellisista asioista yhdistystä sitovasti. Yhdistyksen hallituksella on kuitenkin ollut yhdistyslain (503/1989) 35 §:n mukaisesti vastuu yhdistyksen toiminnasta. Mitään euromääräisiä rajoituksia ei pääsihteerin toimivaltuuksille määrätty ennen vuotta 2020, jolloin yhdistyksen nimenkirjoitusoikeuden osalta tehtiin raja. Hallituksen kokouksessa 1/2020 (27.2.2020) on kokouspöytäkirjan kohdan 8 § mukaan tehty seuraava raja: pääsihteerillä on oikeus allekirjoittaa yhdistyksen päivittäiseen toimintaan liittyviä sopimuksia ja rahoitushakemuksia 10.000 euronajaan asti.

Yhdistyksellä on ollut vuonna 2013 Aktiaan avattu pankkitili, jota ei ollut kuitenkaan yhdistyksen kirjanpidossa. Yhdistyksen pääsihteeri on käyttänyt tiliä tilintarkastuslautakunnan käytettävissä olevien tietojen mukaan pääasiassa omien henkilökohtaisten menojen maksamiseen. Varoja tilille on siirretty erityisesti Pohjola-Nordenin tukisäätiön pankkitililtä. Riippi on toiminut myös tukisäätiön tilikausien 2015-2019 päävastuullisena tilintarkastajana.

Pääsihteeri on antanut johdon vahvistusilmoituskirjeet yhdessä yhdistyksen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kanssa tilikausien 2015-2019 tilintarkastusten yhteydessä. Tilikautta 2020 koskevassa vahvistusilmoituskirjeessä on tuotu esille yhdistyksen tuossa vaiheessa jo entiseen pääsihteeriin kohdistuvat väärinkäytösepäilyt. Vahvistusilmoituskirje on päivätty 29.5.2021 ja sen on allekirjoittanut yhdistyksen puolesta vt. pääsihteeri.

Tilintarkastuslautakunta arvioi tilintarkastajan toimintaa ensisijaisesti tämän toimittaman tilintarkastusdokumentaation perusteella. Mahdollisia varojen väärinkäytöksiä tarkastellaan päätöksen kohdassa 2. Yhdistyksen nimissä Aktiaan avatun pankkitilin tapahtumien osalta tilintarkastuslautakunta toteaa, että kyseessä on ollut yhdistyksen kirjanpidon ulkopuolinen pankkitili, jonka olemassaolosta ei tilintarkastusdokumentaation perusteella ole voitu tehdä havaintoja. Tilintarkastuslautakunnan käytettävissä olleen muun aineiston perusteella on voitu kuitenkin todeta, ettei yhdistyksen kirjanpitoon sisältyneiltä pankkitileiltä ollut siirretty varoja mainitulle Aktian tilille. Yhdistyksen nimissä on haettu pääsihteerin toimesta avustuksia, jotka on maksettu tälle Aktian tilille vuosina 2015-2019. Avustuksia on maksettu yhteensä 40.000 euroa viidellä eri tilisiirrolla. Näitä avustuksia ei ollut merkitty yhdistyksen kirjanpitoon.

Riipin työpapereista ilmenee, että hän on tunnistanut yhdistyksen varojen käyttöön liittyneen vaarallisen työyhdistelmän riskin ja päätenyt tilintarkastusten työohjelmiin tehtyjen merkintöjen mukaan kontrollien tarkastamisen sijasta aineistotarkastuksiin (tilikausien 2015-2020 työpapereihin tehtyt merkinnät). Tilikauden 2015 työohjelmaan on merkitty, että pääsihteeri hyväksyy kaikki laskut ja tositteet ja maksut tapahtuvat verkkopankkiyhteyksien avulla. Riskiä pienentävänä tekijänä Riippi on pitänyt kirjanpidon laadinnan ulkoistamista tilitoimistolle. Vastaavia merkintöjä on tehty myös muiden tilikausien työpapereihin. Tilintarkastuslautakunnan käytettävissä olevien tietojen mukaan pääsihteerin matkalaskut ja kulukorvaukset on hyväksynyt joko pääsihteeri itse tai hänen alaisensa tai molemmat yhdessä.

Tilintarkastusdokumentaatio ei sisältänyt yhdistyksen pankkitilien tiliotteita kattavasti kuin vuodelta 2017. Riipin tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, miten hän on tarkastanut rahaliikennettä varmistuakseen siitä, ettei kirjanpitoon sisältyneiltä pankkitileiltä ole mahdollisesti siirretty varoja perusteettomasti muuhun kuin yhdistyksen toimintaan liittyviin tarkoituksiin tai että varojen siirrot ovat perustuneet tarvittaessa asianmukaisiin, yhdistyksen hallituksen tekemiin päätöksiin.

Riipin tilintarkastusdokumentaation perusteella hän ei ole kohdistanut riittävästi tilintarkastustoimia yhdistyksen hallintoon, sisäiseen valvontaan ja yhdistyksen pääsihteerin toimintaan. Tätä korostaa se, että Riippi on raportoinut tilikaudelta 2016 annetussa muistiossa pääsihteerille maksetusta (ylisuuresta) palkasta saatuaan asiasta heinäkuussa 2016 vihjeen yhdistyksen hallituksen entiseltä jäseneltä. Samasta asiasta on raportoitu tilikaudelta 2017 annetussa tilintarkastuspöytäkirjassa. Riippi on lisäksi antanut tilikausilta 2019 ja 2020 tilintarkastuspöytäkirjat, joissa hän on muun muassa huomauttanut, että tarkastettuja ostolaskuja ei ollut asianmukaisesti hyväksytty. Ostolaskuihin liittyvistä hyväksymismerkintöjen puutteista on kirjattu havainnot tilintarkastajan työohjelmaan jo tilikausilta 2016, 2017 ja 2018. Työohjelmaan on kirjattu myös havaintoina tilikausilta 2015-2020, että matkakuluista tulisi dokumentoida, miten liittyvät yhdistyksen toimintaan.

2. Hallinnon ja sisäisen valvonnan tarkastaminen

2.1 Pääsihteerin vuokraamat leasingautot, pääsihteerin autoetu ja hänelle maksetut kilometrikorvaukset sekä päivärahat

Pääsihteerin kanssa tehtyjen johtajasopimusten (20.9.2014 ja 19.6.2018) mukaan rahapalkan lisäksi hänelle ovat kuuluneet luontaisetuina matkapuhelinetu, lounassetelit ja kulttuurisetelit.

Yhdistyksen pääsihteerin käytössä on ollut leasingautoja, joiden leasingsopimukset hän on allekirjoittanut yksin yhdistyksen puolesta ilman yhdistyksen hallituksen tekemiä päätöksiä. Ensimmäisen sopimuksen mukaan leasingvuokraus on alkanut 27.5.2015. Myöhemmin on pääsihteeri solminut uudet sopimukset yhdistyksen puolesta päivämäärillä 24.1.2017 ja 11.1.2019. Yhdistyksen sääntöjen 13 §:n mukaan yhdistyksen nimenkirjoitusoikeus on hallituksen puheenjohtajalla tai varapuheenjohtajalla yhdessä pääsihteerin kanssa. Hallitus voi myös määrätä toimihenkilön yksin kirjoittamaan yhdistyksen nimen. Edellä kerrotun mukaisesti pääsihteerille oli maaliskuussa 2015 annettu valtuutus yhdistyksen nimen kirjoittamiseen. Pääsihteerin palkkaa tai palkanluonteista etuutta koskevat asiat olisi tullut kuitenkin johtajasopimuksen mukaan päättää yhdistyksen hallituksessa.

Pääsihteeri on käyttänyt leasingautoja myös yksityisajoihin. Hän on laskuttanut yhdistykseltä kilometrikorvauksia vuoden 2015 kesäkuusta vuoden 2019 heinäkuulle asti käyttäen laskentaperusteena oman auton käytön mukaista yksikköhintaa per kilometri (verovapaa kilometrikorvauksen määrä).

Tilintarkastusdokumentaatiosta ilmenee, että verohallinto on tehnyt yhdistykseen verotarkastuksen vuonna 2019. Verotarkastuksen perusteella verohallinto on katsonut, että pääsihteerille on muodostunut leasingautojen yksityiskäytön osalta auton käyttöetu, jota ei ollut otettu huomioon yhdistyksen palkkakirjanpidossa. Auton käyttöedunsaajalla on oikeus laskuttaa verovapaasti auton käytöstä aiheutuneita ja itse maksamiaan polttoainekuluja verohallinnon vuosittain vahvistaman päätöksen mukaisesti. Käyttöedun mukainen kilometrikorvaus on alhaisempi kuin vastaava korvaus oman auton käytöstä.

Pääsihteeri on siten laskuttanut kilometrikorvauksia vuosittain enemmän kuin mihin hän olisi ollut oikeutettu verohallinnon verovapaiden kustannusten korvauksia koskevien päätösten mukaan. Pääsihteerin johtajasopimuksissa ei ollut mainittu auton käyttöetua. Pääsihteeri on laskuttanut yhdistykseltä kilometrikorvauksia ja päivärahoja seuraavat määrät vuosittain:

Vuosi	Kilometrikorvaus, euroa	Päivärahat, euroa
2015	6.782,72	2.141,50
2016	11.481,91	3.606,00
2017	6.794,05	2.734,50
2018	6.289,28	4.013,00
2019	4.127,19	2.502,50
2020	-	1.409,00

Riippi ei ollut minään vuonna tarkastanut yhdistyksen maksamia kilometrikorvauksia tai päivärahoja niiden kokonaismäärän jäätyä alle tilintarkastuksille määritettyjen olennaisuusrajojen. Tilintarkastuksissa ei ollut kiinnitetty huomiota myöskään yhdistyksen maksamiin leasingvuokriin tai niitä koskeviin sopimuksiin. Tilintarkastusdokumentaatiossa on jäljennökset pääsihteerin 24.1.2017 ja 11.1.2019 allekirjoittamista leasing sopimuksista. Pääsihteerin käytössä olleiden leasingautojen leasingvuokrat ovat olleet noin 9.500 euroa vuosina 2017-2020, 9.000 euroa vuonna 2016 ja noin 6.000 euroa vuonna 2015. Leasingautojen käytöstä on aiheutunut myös muita kuluja, jotka on maksettu yhdistyksen pankkitileiltä.

2.2 Pääsihteerille maksettu palkka

Pääsihteerin johtajasopimuksessa 20.9.2014 oli määritelty tietty kuukausitason kokonaispalkka, johon sisältyi niin sanottu sponsorituloehto. Ehto edellytti pääsihteerin hankkivan uusia sponsorituloja vuosittain 30.6 mennessä vähintään 100.000 euroa. Ellei pääsihteeri pääsisi tähän tavoitteeseen, hänen palkkaansa alennettaisiin meneillään olevan loppuvuoden osalta 800 eurolla kuukaudessa (1.7. – 31.12. välinen aika). Sponsorituloehto ei tilintarkastuslautakunnan käytettävissä olevien tietojen mukaan täyttynyt vuosina 2015-2017. Pääsihteerille maksettua palkkaa ei ollut kuitenkaan alennettu siten kuin johtajasopimus olisi edellyttänyt. Pääsihteerin kanssa oli tehty uusi johtajasopimus 19.6.2018, jossa tätä sponsorituloehto ei enää ollut. Pääsihteerin kuukausipalkka on uuden sopimuksen mukaan ollut vastaava kuin aiemmassa sopimuksessa ilman sponsorituloehto. Sopimuksen ovat tehneet pääsihteerin kanssa yhdistyksen puolesta hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Pääsihteerin palkkaa oli nostettu vuosittain työehtosopimusten mukaisilla korotuksilla. Johtajasopimusten mukaan työnantajan hallitus päättää pääsihteerin palkankorotuksista eikä ole sidottu yleisiin palkankorotuksiin. Yhdistyksen hallituksen kokouspöytäkirjoissa ei ole käsitelty pääsihteerin palkka-asioita.

Riippi on raportoinut tilikaudelta 2016 antamassaan muistiossa ja tilikaudelta 2017 antamassaan tilintarkastuspöytäkirjassa pääsihteerille maksetun palkan ja siihen liittyneen sponsorituloehdon täyttymisen epäselvyydestä ja kehottanut yhdistyksen hallitusta käsittelemään asia sen varmistamiseksi, että palkka on maksettu johtajasopimuksen mukaisesti. Riippi ei ole kuitenkaan antanut asiakirjoja tiedoksi yhdistyksen hallitukselle eikä yhdistyksen hallitus ole kokouspöytäkirjojen mukaan käsitellyt Riipin antamaa muistiota tai tilintarkastuspöytäkirjaa. Hallitus ei ole myöskään kokouspöytäkirjojen mukaan käsitellyt vuonna 2018 tehtyä uutta johtajasopimusta ja siinä määritettyä pääsihteerin palkkaa. Käytännössä pääsihteerin palkka nousi uudessa sopimuksessa, koska se ei enää edellyttänyt sponsoritulojen kerryttämistä euromääräisen palkan jäätyä ennalleen. Vuonna 2018 solmitusta uudesta

johtajasopimuksesta ei Riippi ole raportoinut yhdistyksen hallitukselle. Työpapereihin on merkitty, että uusi sopimus on "ok".

2.3 Annettujen avustusten ja toimintatukien tarkastaminen

Yhdistys on saanut merkittävän määrän valtionavustuksia (esimerkiksi vuonna 2015 saatu avustus oli 550 000 euroa, vuonna 2016 saatu avustus oli 560 000 euroa, vuonna 2017 saatu avustus oli 522 000 euroa ja vuonna 2018 saatu avustus oli 487 000 euroa). Osa saadusta valtionavustuksesta on jaettu edelleen piireille ja erityisjärjestöille. Pohjola-Norden ry on saanut myös toimintatukea eri järjestöiltä jaettavaksi jäsenyhdistyksille (ainakin vuosina 2015-2018).

Pohjola-Norden ry on myöntänyt vuosittain avustuksia jäsenyhdistyksille ja piireille sekä ystävyysseuroille. Riipin tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, että hän olisi verrannut yhdistyksen hallituksen tekemiä avustus- ja toimintatukipäätöksiä kirjanpidosta ilmenevään rahaliikenteeseen lukuun ottamatta yhtä toimintatukea (3.279 euroa) tilikaudella 2019. Vastineessa esitetty pistokeellinen jaettujen avustusten ja toimintatukien tarkastaminen ei ole todennettavissa tilintarkastusdokumentaatiosta. Tilintarkastuksen työpapereihin on tehty merkintöjä, joiden mukaan hallituksen kokouspöytäkirjat on luettu ja yhdistys on toiminut päätösten mukaisesti. Se ei kuitenkaan todenna, mitä tilintarkastustoimenpiteitä on tehty johtopäätöksen tueksi. Tilikauden 2018 työohjelmassa ovat tilikautta 2017 koskevat merkinnät pöytäkirjojen tarkastusten kohdalla.

2.4 Pohjola-Norden ry:n talousarvion ja toiminnan taloudellisen toteutuman välinen vertailu sekä talousseurannasta raportointi

Pohjola-Norden ry:n liittokokous on vuosittain päättänyt yhdistyksen talousarviosta. Liittokokousten pöytäkirjajäljennökset sisältyivät Riipin tilintarkastusdokumentaatioon, mutta ei niiden liitteitä. Talousarviot ovat olleet pöytäkirjojen liitteissä. Tilintarkastusdokumentaatioissa on pääsääntöisesti ollut maininta, että pöytäkirjat on luettu tai olleet asianmukaisia. Nimenomaista viittausta talousarvioon ei ole tehty kuin tilikaudella 2015, jolloin on todettu työohjelmassa, että liittokokouksessa on hyväksytty talousarvio. Liittokokouspöytäkirjassa 16.5.2018 ei ollut talousarvion käsittelyn kohdalla tehty sen hyväksymispäätöstä. Tilikauden 2018 työohjelmassa on samat merkinnät kuin tilikauden 2017 työohjelmassa ja viitattu vuosikokoukseen 16.5.2017.

Tilintarkastusdokumentaatiosta ei ilmene, että hyväksyttyä talousarviota olisi verrattu toteutumaan minään vuonna. Riipin antaman vastineen mukaan tilintarkastuksissa on todettu, että hallitus on kokouksissaan käsitellyt talousasioita. Yhdistyksessä ei ole Riipin mukaan ollut käytössä talousarvion ja toteutuman välistä vertailua. Riippi ei ole raportoinut yhdistyksen hallitukselle talousseurannan puutteista.

Riipin lausumaan nähden on ristiriidassa tilikausien 2019 ja 2020 työpapereihin tehdyt merkinnät, joiden mukaan hallitus seuraa toimintaa kirjanpitäjän laatiman kuukausiraportoinnin ja budjettivertailun kautta. Lisäksi työpapereihin on merkitty, että myös talouspäällikkö seuraa toteutumaa kuukausittain ja mikäli eroa budjetoituihin lukuihin ilmenee, erot selvitetään. Yhdistyksen taloustilanne on ollut ajoittain kireä. Myöhässä maksetuista laskuista on aiheutunut viivästysseuraamuksia erityisesti tilikausien 2018-2020 aikana. Riippi on raportoinut tilikausilta 2018-2020 taseessa olleista vanhoista myyntisaatavista ja kiinnittänyt siten huomiota talousseurantaan.

Yhdistys on saanut eri tahoilta taloudellista toimintatukea ja edellä kerrotut merkittävät valtionavustukset osaltaan korostavat talousseurannan merkitystä, sillä valtionavustukset on käytettävä myönnettyyn käyttötarkoitukseen. Valtion avustusten palauttamisesta ja takaisinperinnästä on omat säännökset valtionavustuslaissa, mikäli avustuksen saanut taho on saanut avustusta perusteettomasti tai sitä on käytetty esimerkiksi muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty.

Tilintarkastusdokumentaation perusteella jää osittain epäselväksi, miten Riippi on tarkastanut yhdistyksen talousseurannan toimivuuden ja varmistunut siitä, että yhdistyksen hallitus on täyttänyt huolellisuusvelvoitteensa (yhdistyslain 35 §).

Tilintarkastuslautakunnan arvio tilintarkastajan toiminnasta (kohta 2 kokonaisuudessaan):

Tilintarkastuslautakunta toteaa, että Riippi on yhdistyksen tilikausien 2015-2019 tilintarkastuksia suorittaessaan

- 1) laiminlyönyt ammatillisen skeptisyyden vaatimuksen jättämällä huomiotta yhdistyksessä pääsihteerin tehtäviin ja vastuihin liittyvän vaarallisen työyhdistelmän ja siihen liittyneet riskit; sekä
- 2) laiminlyönyt sisäisen valvonnan ja hallinnon riittävän tarkastuksen sekä kiinnittää yhdistyksen hallituksen huomiota sisäisen valvonnan puutteisiin ja tarpeeseen kehittää sisäistä valvontaa sellaiseksi, että vaaralliseen työyhdistelmään liittyvät riskit minimoidaan.

Sisäisen valvonnan puutteet ovat liittyneet etenkin yhdistyksen pääsihteerin palkkaan, hänen tekemiin matkalaskuihin ja laskuttamiin kilometrikorvauksiin sekä solmimiin autojen leasingvuokrasopimuksiin. Tilintarkastuslautakunnan käytettävissä olevan aineiston mukaan pääsihteeri on joko itse tai hänen alaisensa hyväksynyt matka- ja kululaskut. Tilintarkastuslautakunta korostaa, että sisäisen valvonnan järjestäminen pienessäkin kirjanpitovelvollisessa on perusasia, joka tilintarkastajan tulee tarkastaa. Sisäiseen valvontaan liittyvät toimet, kuten laskujen tarkistusmenettelyt, eivät aiheuta tarpeetonta hallinnollista taakkaa yhteisön hallinnolle.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Riippi ei ole toiminut yhdistyksen hallinnon ja sisäisen valvonnan tarkastamisessa hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

3 Tilintarkastuspöytäkirjojen ja muistioden tiedoksiannot sekä esitettyjen toimenpiteiden seuranta

Tilintarkastuslain 3 luvun 7 §:n mukaan tilintarkastuspöytäkirja tulee antaa tiedoksi yhteisön hallitukselle. 14.5.2018 ja 12.10.2020 päivätyt tilintarkastuspöytäkirjat on annettu tiedoksi yhdistyksen pääsihteerille, talouspäällikölle ja kirjanpitäjälle. 29.5.2021 päivätty tilintarkastuspöytäkirja on annettu talouspäällikölle BDO Oy:n toimistolla ja lähetetty sähköpostitse vt. pääsihteerille ja hallituksen jäsenelle. Riipin mukaan jälkimmäinen on toimittanut sen tiedoksi muille hallituksen jäsenille. Kaikki tilintarkastuspöytäkirjat oli osoitettu yhdistyksen hallitukselle.

Riippi ei ole antanut tilintarkastuspöytäkirjoja tiedoksi siten kuin tilintarkastuslaki olisi edellyttänyt. 14.5.2018 ja 12.10.2020 päivätyt tilintarkastuspöytäkirjat on annettu tiedoksi muille kuin yhdistyksen hallituksen jäsenille. Ainoastaan 29.5.2021 päivätty tilintarkastuspöytäkirja on annettu Riipin toimesta tiedoksi yhdelle hallituksen jäsenelle.

Muistioden tiedoksiannon osalta ei tilintarkastuslaissa ole säännöksiä. Muistioden sisältö vaikuttaa siihen, kenelle tai keille se on tarkoituksenmukaisinta antaa tiedoksi.

BDO Oy:n nimissä Riipin antamat 11.4.2016 ja 2.5.2019 päivätyt muistiot on osoitettu yhdistyksen hallitukselle. Molemmat muistiot on annettu tiedoksi pääsihteerille, talouspäällikölle ja kirjanpitäjälle. 28.4.2017 päivätyssä muistiossa ei ollut mainintaa, kenelle se on osoitettu. Riipin mukaan se on annettu tiedoksi pääsihteerille ja talouspäällikölle sekä sen sisältö myös hallituksen entiselle jäsenelle. Riipin mukaan muistio on saatettu myös yhdistyksen puheenjohtajan tietoon. Muistiossa on otettu esille pääsihteerin palkkaan liittyvän epäselvyyden sponsoritulojen kertymän osalta. Sama asia on otettu esille 14.5.2018 päivätyssä tilintarkastuspöytäkirjassa.

Tilintarkastuspöytäkirjojen ja muistioden käsittelystä ei ole merkintöjä yhdistyksen hallituksen kokouspöytäkirjoissa. Riipin vastineen mukaan muistutuksia on samoista asioista jouduttu tekemään toisinaan peräkkäisinä vuosina, koska tarvittavia korjauksia ei tehty. Riipin mukaan yhdistyksen toiminta kuitenkin kehittyi pöytäkirjoissa ja muistioissa esille nostetuissa asioissa parempaan suuntaan. Riipin tilintarkastusaineistoon sisältyneiden sähköpostiviestien mukaan hän on kertonut 8.11.2016 pääsihteerin palkkaan liittyvästä epäselvyydestä yhdistyksen hallituksen entiselle jäsenelle, jolta hän oli saanut vihjeen asian selvittämiseksi. Hallituksen entisen jäsenen pyynnöstä Riippi oli lähettänyt viestin tiedoksi myös hallituksen puheenjohtajalle myöhemmin samana päivänä.

Tilintarkastuslautakunta toteaa, että Riipin olisi tullut antaa tilintarkastuksiin liittyvät tilintarkastuspöytäkirjat ja muistiot tiedoksi yhdistyksen hallitukselle sen varmistamiseksi, että niissä esitetyt huomautukset tulevat käsitellyiksi viipymättä yhdistyksen hallituksessa. Antaessaan 28.4.2017 päivätyn muistion sisällön tiedoksi hallituksen entiselle jäsenelle ja lähettäessään asiaan liittyvän sähköpostiviestin 8.11.2016 samalle henkilölle, on Riippi toiminut vastoin tilintarkastajan salassapitovelvollisuutta (TTL 4:8).

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Riippi ei ole toiminut tilintarkastuspöytäkirjojen ja muistioiden luovuttamisessa tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

4 Päiväämättömät tilinpäätösten allekirjoitukset

Kirjanpitolain 3 luvun 7 § 1 momentin mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus on päivättävä ja kirjanpitovelvollisen on ne allekirjoitettava. Pohjola-Norden ry:n tilinpäätöksistä 31.12.2015, 31.12.2019 ja 31.12.2020 puuttuivat tilinpäätösten hyväksynnän päiväykset. Kaksi jälkimmäistä tilinpäätöstä on allekirjoitettu sähköisesti.

Kirjanpitolausutakunnan lausunnon 1899/2012 mukaan tilinpäätöksestä on yksiselitteisesti ilmettävä päivämäärä, jonka mukaisena tilinpäätös on hyväksytty kirjanpitolain 3 luvun 7 § 1 momentin nojalla allekirjoittajiensa toimesta. Kirjanpitolausutakunnan lausunnossa 2014/2021 on käsitelty sähköistä allekirjoitusta ja todettu sen pääsääntöisesti osoittavan vain sen päivämäärän, jolla allekirjoittaja todentaa aiemmin tekemänsä tahdonilmaisun tilinpäätöksen hyväksymisestä (ellei sähköisen allekirjoituksen päivämäärä ole sama kuin hyväksymispäivä).

Riippi ei ole raportoinut yhdistyksen hallitukselle tilinpäätösten 31.12.2015 ja 31.12.2019 päiväämättä jättämisistä. Tilinpäätöksen 31.12.2020 osalta Riippi on ottanut asian esille 29.5.2021 päivätyssä tilintarkastuspöytäkirjassa. Tilikauden 2015 tilinpäätös on hyväksytty yhdistyksen hallituksen kokouksessa 16.3.2016 ja tilikauden 2019 tilinpäätös on hyväksytty yhdistyksen hallituksen sähköpostikokouksessa 2.6.2020. Koronavirusepidemiasta johtuen eduskunta hyväksyi 1.5.2020 voimaan tulleen poikkeuslain (L 290/2020). Poikkeuslain mukaisesti kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 6 §:stä poiketen sekä yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen määräyksen estämättä tilinpäätös 30.11.2019-29.2.2020 päättyneen tilikauden osalta oli laadittava viimeistään 30.6.2020. Näin ollen yhdistyksen tilikauden 2019 tilinpäätös on valmistunut poikkeuslailla säädetyn määräajan sisällä.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Riipin olisi tullut raportoida tilinpäätösten 31.12.2015 ja 31.12.2019 päiväämättä jättämisistä yhdistyksen hallitukselle.

Seuraamuksen määräämisessä huomioon otettavat seikat

Riipin menettely liittyy tehtyjen tilintarkastustoimenpiteiden ja hankitun tilintarkastusevidenssin puutteisiin, kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastamiseen (TTL 3:1), tilintarkastuskertomuksen antamiseen ja sen sisältöön (TTL 3:5) sekä tilintarkastajan tehtävien suorittamiseen ammattitaitoisesti, rehellisesti, objektiivisesti ja ammatillinen kriittisyys säilyttäen sekä huolellisesti yleinen etu huomioon ottaen (TTL 4:1). Tilintarkastuksen kohdetta koskevan 3 luvun 1 §:n ja tilintarkastuskertomusta koskevan 5 §:n osalta sovellettavaksi tulevat 31.12.2015 päättyneen tilikauden osalta ennen 19.8.2016 voimassa olleet säännökset ja sen jälkeisten tilikausien osalta 19.8.2016 voimaantulleet säännökset (muutossäännösten 622/2016, 2 momentti).

Seuraamuksen määräämisen osalta sovellettavaksi tulevat tilintarkastuslain 10 luvun 1 § ja 7 § sellaisina kuin ne olivat voimassa ennen 19.8.2016 Riipin tätä ajankohtaa edeltävien tekojen ja laiminlyöntien osalta (muutossäännösten 5 momentti). Nämä aikaisemmat säännökset eivät kuitenkaan johda lievempään seuraamukseen kuin voimassa olevat säännökset.

Voimassa olevan tilintarkastuslain 10 luvun 1 §:n mukaan huomautus on riittävä seuraamus, jos tilintarkastajan moitittava menettely on vähäinen, siihen liittyy lieventäviä asianhaaroja tai se on taloudellisesti vähämerkityksellinen. Jos edellä tarkoitettu menettely on sellainen, että huomautusta ei pidetä riittävänä seuraamuksena, tilintarkastuslautakunnan tulee antaa tilintarkastajalle varoitus. Lain 10 luvun 7 §:n mukaan seuraamuksesta päätettäessä on otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat seikat. Näitä ovat 1) rikkomisen vakavuus ja ajallinen kesto, 2) tilintarkastajan vastuun aste, 3) tilintarkastajan halukkuus tehdä yhteistyötä toimivaltaisen viranomaisen kanssa, 4) tilintarkastajalle määrätyt aiemmat seuraamukset ja 5) teosta tai laiminlyönnistä aiheutuneen vahingon tai haitan määrä.

Tilintarkastuslautakunta on antanut 22.6.2021 tekemällään päätöksellä Riipille huomautuksen tilintarkastustyön dokumentointiin liittyvien puutteiden takia. Päätös on tullut lainvoimaiseksi 18.10.2022. Tilintarkastuslautakunta on antanut 25.4.2023 Riipille varoituksen. Varoituksen perusteena ovat olleet

muun muassa tilintarkastusten suorittaminen ilman asianmukaista tilintarkastajan valintapäätöstä, tarkastuskohteen pankkitililtä tehtyjen perusteettomien varojen noston tarkastamiseen liittyvät laiminlyönnit sekä säätiön hallinnon tarkastusta koskevat puutteet ja riittämätön raportointi havaituista laiminlyönneistä. Päätös on tullut lainvoimaiseksi 3.7.2023. Näillä tilintarkastuslautakunnan määräämillä seuraamuksilla ei ole kuitenkaan vaikutusta tässä asiassa tehtävän seuraamuksen määräämisessä, koska tutkittavana olleet tilintarkastustoimenpiteet oli saatettu loppuun ennen edellä mainittujen seuraamusten määräämistä.

Riipin tilintarkastustyössä on havaittu puutteita tehtyjen tilintarkastustoimien, hankitun tilintarkastusevidenssin, sisäisen valvonnan ja hallinnon tarkastuksen sekä raportoinnin osalta. Riipin tilintarkastustoimenpiteissä havaittu huolimattomuus on osaltaan vaikuttanut siihen, että yhdistykselle on aiheutunut vahinkoa. Aiheutuneen vahingon määrä ei ole kuitenkaan yksiselitteisesti määritettävissä.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että havaitut puutteet ovat kuitenkin kokonaisuudessaan siinä määrin vähäisiä, että huomautus on riittävä seuraamus.

Sovelletut säännökset

Tilintarkastuslaki (1141/2015) 1 luku 1 §, 3 luku 1 §, 5 § ja 7 §, 4 luku 1 § ja 3 §, 7 luku 5 §, 10 luku 1 § ja 7 §. Kirjanpitolaki (1336/1997) 3 luku 7 §. Yhdistyslaki (503/1989) 35 §.

Valitusoikeus

Tilintarkastusyhteisö BDO Oy:llä ja KHT Hannu Riipillä on oikeus valittaa tästä päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen.

Asian ratkaisseet tilintarkastuslautakunnan jäsenet

Pekka Pajamo (puheenjohtaja), Jussi Heiskanen (varapuheenjohtaja), Ari Ahti, Mari Arala, Antti Fredriksson, Lasse Niemi, Riikka Rannikko, Anders Tallberg

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastuslautakunta
Pekka Pajamo
Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Hannu Kuortti
Esittelijä
Tilintarkastusvalvonta

Liite Valitusosoitus